

תפילה בעיניים פקוחות

Category: דברים, וילך, נצבים

כשהאדם נמצא בדרגה רוחנית גבוהה עליו לזכור את אלו שלמטה ממנו. כך פעל אדמו"ר הזקן כאשר באמצע תפילת יום הכיפורים עזב את בית הכנסת כדי לבשל מרק ליולדת, והראה לחסדיו דוגמה חיה בעניין.

טקס חניכה יהודי

השבוע השתתפתי בברית של נכדי שלי באטענס אהייה, היכן שחתני הרב לוי שיחי' רייציק ורעייתו משמשים כשלוחים בקמפוס של אהייה יוניברסיטי.

בתחילת הברית לוי שאל אותם כמה מהם השתתפו אי פעם בברית. רק שלושה או ארבעה הרימו את היד מתוך כ-75 סטודנטים שבאו להשתתף בברית. הוא הסביר להם מדוע צריכים ברית, כי לכאורה אם הקב"ה רצה שהגברים יהיו מולים מדוע הוא לא ברא אותם כך מלכתחילה? ואז הוא ענה על השאלה במילה אחת שאת זה כולם הבינו "Hazing". מה הכוונה?

באוניברסיטאות בארצות הברית קיימים תאי סטודנטים שמשמשים כמועדון חברים עבור הסטודנטים. בעברית זה נקרא "אחוה". רוב האחוות הן עבור סטודנטים ממגדר אחד בלבד. האחוה לגברים נקראת "Fraternity", ולנשים "Sorority", הכל מיוסד על מילים בלטינית. אלו שהם חלק מאותה קבוצה הופכים לחברים לשנים רבות ועוזרים אחד לשני וכו'.

לפני יותר ממאה שנה הקימו באוניברסיטאות גם קבוצות אחווה של סטודנטים יהודיים כדי לחזק את הקשר בין התלמידים היהודים, ובמשך השנים זה מאוד הצליח. כדי להתקבל לקבוצה ישנם 'טקסי חניכה' ורק מי שעובר אותם בהצלחה מתקבל לקבוצה. זה בדרך כלל מתחיל עם 'תקופת גיבוש' שהחברים הוותיקים מעבירים לסטודנטים הצעירים והבוסריים שרק עתה הגיעו. פעמים רבות מתבצעים דברים מכאיבים ומשפילים כדי לבדוק עד כמה אותו אחד מוכן להקריב כדי להתקבל לקבוצה. טקס החניכה הזה נקרא: Hazing.

בעצם הוא הסביר שכדי להתקבל למועדון שנקרא 'עם ישראל' צריך לעבור גיבוש, כמו שבצבא כדי להתקבל ליחידת עילית צריך לעבור גיבוש שמעמיד את החייל בפני משימות קשות מאוד ורק אם הוא עומד בהם הוא מתקבל ליחידה היוקרתית.

ההבדל הוא שבדוגמאות שהזכרנו, סטודנטים או חיילים, הם אלו שבחרים להצטרף לאותה קבוצה או יחידה מובחרת, מה שאין כן להיות חלק מהעם היהודי לא בחרים (חוץ מגרים) אלא הם נבחרים להיוולד יהודים. כמו שלא שואלים אף אחד אם הוא רוצה לבוא לעולם, אותו דבר

לא שואלים יהודי לפני שנולד אם הוא רוצה להיוולד יהודי.

אחרי שזכה ונבחר להיוולד יהודי הוא עדיין עובר 'גיבוש' וזו הברית שמתבצעת דווקא ללא הרדמה, היות "שהצער הוא ענין עיקרי בברית מילה" (לקו"ש חלק יו"ד עמ' 48), וזה מחשל אותו כדי שגם מצוות שתובעים מאמץ ואפילו צער הוא יקיים אותם.

למה לחדד הבדלים

אנו עומדים ימים ספורים לפני ראש השנה. מענין שקריאת התורה ביום הראשון של ראש השנה מתחילה בסיפור לידתו של יצחק, ומיד ממש בפסוקים הראשונים מסופר על התינוק היהודי הראשון שנימול לשמונה ימים. נאמר: "וימל אברהם את יצחק בנו בן שמונת ימים כאשר צוה אותו אלקים" (וירא כא,ד). מדוע בראש השנה מתחילים דווקא עם הברית של יצחק? כי בכל ראש השנה הקב"ה כורת ברית עם ישראל. לא ברית מילה גשמי אלא ברית של התחייבות בין שני הצדדים, על דרך 'ברית נישואין'. ואת זה אנחנו קוראים בתחילתה של פרשת השבוע 'נצבים' אותה תמיד קוראים אותה בשבת שלפני ראש השנה.

הפרשה מתחילה: "אתם נצבים היום כולכם ראשיכם שבטיכם" כל איש ישראל מחוטב עצך עד שואב מימך, לעברך בברית ה' אלקיך ובאלתו אשר ה' אלוקיך כורת עמך היום". המילה "היום" מכוונת לראש השנה, יום הדין, וכמו שכתוב "ויהי היום" ובתרגום: והוה יומא דינא רבא". בראש השנה אנו כורתים ברית עם הקב"ה, וזוהי הברכה שבאותו יום אנו עומדים יחד כולם מאוחדים לפני הקב"ה, ובגלל האחדות אנו זוכים בדין ומקבלים מהקב"ה שנה טובה ומתוקה (סה"מ מלוקט ח"א עמ' תפ"ט ועוד).

שואל הרבי מדוע התורה לא מסתפקת באמירה כללית ש"אתם נצבים היום כולכם", מה שלכאורה מספיק כדי להדגיש שכולם עומדים באחדות כשוויים לפני הקב"ה, אלא התורה דווקא מדגישה את חילוקי הדרגות בתוך עם ישראל, ראשיכם, שבטיכם, זקניכם גרך מחוטב עצך עד שואב מימך". מדוע להדגיש את הבדלי המעמדות בתוך עם ישראל? לכאורה עדיף דווקא להדגיש את המשותף, שכולם בני אברהם יצחק ויעקב. למה לחדד את ההבדלים?

לבשל ביום כיפור

עונה הרבי דבר מענין מאוד. על תפילה אמרו חז"ל "המתפלל צריך שיתן עיניו למטה ולבו למעלה" (יבמות קה, ב). שואל הרבי, לכאורה בזמן התפילה אדם צריך לחשוב על "למעלה", על הקב"ה! ואדרבה, הוא צריך להשתדל להתנתק מה"מטה", מהעולם הזה, והרי זה כל המטרה של התפילה, להתרומם טפח מעל הקרקע. לכן התפילה משולה לסולם יעקב: "והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה", התפקיד שלנו בזמן התפילה זה לעלות במדרגות הסולם הרוחני ולהתקרב לקב"ה עד כמה שאפשר, ואם-כן מדוע אומרים חז"ל שבזמן התפילה צריכות העיניים

להיות למטה?

ממשיך הרבי ואומר שנוכל להבין את זה בעזרת הסיפור הידוע על אדמו"ר הזקן שפעם בעת תפילת יום כיפור ביחד עם כל החסידים לפתע באמצע התפילה הוא פשט את הטלית והקיטל ונעלם. בהתחלה החסידים חשבו שהוא פשוט יצא לכמה דקות ותיכף ישוב לתפילה, אבל כשראו שעובר זמן והוא לא חוזר יצאו לחפש אותו.

ואז מצאו אותו בבית בקצה העיירה שבו נשארה יולדת לבדה, היות שכל בני הבית הלכו להתפלל בבית הכנסת. הרבי בעודו בבית הכנסת הרגיש שבאיזה בית נמצאת יולדת שקר לה וקר לתינוק שזה עתה נולד, ולכן הוא עזב את בית הכנסת הלך אל הבית, קצץ עצים ובישל עבורה מרק, ואת כל זה הוא עשה ביום כיפור, כי זה היה פיקוח נפש ולכן זוהי חובה לעשות הכל כדי להציל נפש אחת מישראל.

שואל הרבי: "מדוע סיבבו מלמעלה שדווקא רבנו הזקן ירגיש באמצע דביקותו ביום הקדוש במקום קדוש שבקצה העיירה יש יולדת שצריך לבשל עבורה, ולכן יצטרך לעשות זאת? לכאורה היה מישהו אחר יכול להרגיש בכך? השמש של בית הכנסת או גדול אחר?"

ואם כן שואל הרבי, מדוע הקב"ה סיבב את זה כך שדווקא אדמו"ר הזקן ברוח קודשו ירגיש את הכאב של היולדת. נכון שזה מצוה להציל נפש אחת מישראל ולכן כשאדמו"ר הזקן הרגיש בזה הוא פשט את הטלית והלך לשם, אבל הקב"ה יכל לסבב את זה שמישהו אחר יחשוב על האישה הזאת ויציל אותה באותם רגעים קריטיים?

[ישנו עוד סיפור ידוע על אדמו"ר הזקן שהיה גר בקומה העליונה בביתו ולמטה התגורר בנו שלימים היה ממלא מקומו, האדמו"ר האמצעי. פעם אחת התינוק של האדמו"ר האמצעי נפל מהעריסה לרצפה ובכה. אביו, האדמו"ר האמצעי, היה שקוע כל כך בלימוד התורה שהוא לא שמע את הבכי של התינוק. אדמו"ר הזקן שגר בעליית הבית בקומה שניה דווקא כן שמע. הוא ירד למטה, הרים את התינוק והרגיע אותו והחזיר אותו לעריסה. בהזדמנות, אדמו"ר הזקן הוכיח את בנו על כך שאפילו כשמתעמקים בתורה צריכים תמיד לשמוע קול של ילד בוכה.

אומר הרבי שהסיפור של יום כיפור זהו סיפור שהוא "פלא גדול יותר" מהסיפור של קול ילד בוכה. ויש לומר בפשטות כי ביום כיפור זאת הייתה הרגשה רוחנית, אף אחד לא שמע את היולדת בוכה או ידע שקיימת יולדת בעיירה אלא הוא ברוח קודשו הרגיש שיש יולדת בקצה העיירה הזקוקה לעזרה]

להיות עם העיניים למטה

אומר הרבי אדרבא, דווקא אדמו"ר הזקן שהיה מצוי במצב של דבקות עצומה בתפילה, לא סתם ביום חול אלא ביום כיפור שאז הוא בדרגה הכי גבוהה ונעלית, רצו מלמעלה שדווקא הוא ירגיש

את הצורך של היולדת בקצה העיירה והוא ילך לטפל בה. זאת כדי ללמד אותנו שגם כשאדם נמצא במצב הכי רוחני ונעלה כמו אדמו"ר הזקן באמצע תפילת יום כיפור, גם אז אסור לו לשכוח מאלו שלמטה ממנו, וצריכים את עזרתו. ולכן הגמרא אומרת: "המתפלל" שעולה במעלות העולם הרוחני, והוא כבר משוטט בעולמות עליונים, בזמן התפילה עצמו (לא לפני או אחרי התפילה) צריך "שיתן את עיניו למטה" שלא ישכח את אלו שלמטה.

וזה ההסבר מדוע בפרשתנו התורה לא מסתפקת ב"אתם נצבים היום כולכם", אלא מפרטת את הדרגות מראשיכם זקניכם ועד "חוטב עציך ושואב מימך", כי אסור לנו לשכנע את עצמנו שכולם באותה דרגה, וכמו שאנו נסתדר לבד כך כל אחד אחר יכול, אלא עלינו לזכור שיש אנשים שזקוקים לעזרה שלנו, אם זוהי עזרה גשמית או עזרה רוחנית. ואז ורק אז כשאנחנו עם העיניים למטה הקב"ה כורת איתנו ברית בראש השנה ומבטיח שיהי' לכולנו שנה טובה ומתוקה

(משיחת פרשת נצבים וילך תשל"ו [?] יו"ל ע"י וועד הנחות בלה"ק לשבוע זה)